

семинационных дозах определяли на основе лечения, применяя камеру Бюркера. На станции А оценили 142 эякулята от 26 быков и на станции В — 151 эякулят от 40 быков. Отметим значительное повышение (станция А в среднем на 7,2 миллиона, станция В — на 12,1 миллиона выше установленной нормы) фактического числа живчиков в приготовляемых дозах семени. Кроме того, показали, что чем выше концентрация живчиков в полученных эякулятах, тем больше содержат живчиков полученные из них инсеминационные дозы.

Поскольку число живчиков в инсеминационной дозе влияет на степень племенного пользования быка и в результате на экономию работы станции, следует обращать большее внимание на соблюдение норм, рекомендуемых в инструкциях.

Morstin J., Nowak T. — Actual number of spermatozoa in the semen of bulls in reference to ejaculate density

In two stations of artificial insemination the number of spermatozoa in an insemination dose was compared with the standard one; it was found that a dose should contain at least 10 million spermatozoa. The actual number of spermatozoa was calculated using Bürker's chamber. There were evaluated 142 ejaculates from 26 bulls of the station A and 151 ejaculates from 40 bulls of the station B. It turned out that the number of spermatozoa in the doses significantly exceeded the standard number in the station A by 7.2 million, and in the station B — by 12.1 million. Moreover, it was shown that the higher concentration of spermatozoa in the ejaculates entailed an increase of their number in the insemination doses. Since the number of spermatozoa in the insemination dose influences the intensity of bulls' reproductive performance and, in consequence, the economy of the station, more attention should be paid to maintain the proper amount of spermatozoa according to the standard.

JAN PILCH, BARBARA SZCZEŚNIAK

Badania nad określeniem przydatności rozcieńczalnika kaprogenowego w inseminacji bydła w Polsce

Zakład Fizjologii Rozrodu i Sztucznego Unasieniania Zwierząt, Instytut Zootechniki,
32-083 Balice k. Krakowa

Większość zabiegów unasieniania bydła w Polsce wykonywana jest przy użyciu nasienia przetrzymywanego pewien czas po rozmrożeniu. Inseminatorzy nie mając możliwości transportu kontenera rozmrażają nasienie w domu, a następnie w bliżej nieokreślonym czasie i przy użyciu dostępnych środków transportu, takich jak motocykle, motorowery, rowery itp. przewożą je do miejsca zabiegu. Praktyka taka nie jest wskazana, gdyż jest rzeczą zrozumiałą, że w miarę upływu czasu od momentu rozmrożenia wartość biologiczna nasienia obniża się. Powszechne użycie samochodu jako środka transportu kontenera z nasieniem mrożonym, tak jak to jest praktykowane na całym świecie, byłoby bezsprzecznie najwłaściwszym rozwiązaniem. Zanim jednak problemy transportu zostaną rozwiązane, szuka się sposobów tymczasowych, które mogłyby tę sytuację złagodzić. Zachodzi więc pytanie, czy istnieje możliwość utrzymania wartości biologicznej nasienia rozmrożonego na niezmiennym poziomie przez pewien czas drogą zastosowania specjalnego rozcieńczalnika o właściwościach ochronnych dla plemników.

W tym celu na wniosek Ministerstwa Rolnictwa przeprowadzone zostały w Instytucie Zootechniki badania nad przydatnością do rozmrażania nasienia rozcieńczalnika zawierającego kwas kapronowy. Oryginalny rozcieńczalnik kapronowy o nazwie Caprogen został opracowany w Nowej Zelandii (1, 2), gdzie przypisuje

mu się własności przedłużające przydatność nasienia płynnego i mrożonego (2, 3).

Przeprowadzone w Instytucie doświadczenie składało się z trzech części. Celem pierwszej było dobranie możliwego do sporządzenia w naszych warunkach rozcieńczalnika kapronowego i sprawdzenie go w warunkach laboratoryjnych. Drugą część stanowiła pilotowa próba zastosowania tego rozcieńczalnika w praktyce inseminacyjnej, a trzecia — wyprodukowanie go w warunkach masowego unasieniania bydła.

Material i metody

Część I. Przeprowadzono próbę ustalenia wpływu czterech rozcieńczalników na ruchliwość i czas przeżywania nasienia po rozmrożeniu. Próbę przeżywania w temperaturze 46,5°C wykonywano bezpośrednio po rozmrożeniu, a następnie po 2, 3 i 4 godzinach przetrzymywania nasienia w temperaturze pokojowej (około 20°C).

Użyto następujących rozcieńczalników:

1. Caprogen (4); *
2. Caprogen *) bez dodatku katalazy;
3. fizjologiczny roztwór NaCl z 1,25% dodatkiem 2,5% roztworu katalazy krystalicznej;
4. fizjologiczny roztwór NaCl — jako rozcieńczalnik kontrolny.

Przebadano 38 ejakulatów nasienia zamrożonego w kulkach pochodzących od 15 buhajów. Każdy ejakulat rozmrożony był w podanych czterech rozcieńczalni-

* — dla celów niniejszego doświadczenia z oryginalnego składu tego rozcieńczalnika wyłączono glicerol, gdyż zawierało go już nasienie. Ponadto nie przeprowadzono gazowania rozcieńczalnika azotem, ponieważ zabieg ten nie daje pozytywnych efektów w trakcie kilkugodzinnego przetrzymywania nasienia (5).

kach w temp. 40°C (6). Wyniki opracowano metodą analizy wariancji, a do stwierdzenia istotności wpływu rozcieńczalnika i czasu przetrzymywania rozmrożonego nasienia w temperaturze pokojowej zastosowano test F.

Część II. Wybrany w wyniku poprzedniego doświadczenia rozcieńczalnik (Caprogen bez dodatku katalazy), zwanej dalej rozcieńczalnikiem kaprogenowym, został sporządzony w Instytucie Zootechniki i przekazany do Krakowskich Zakładów Farmaceutycznych POLFA w celu zamknięcia w ampulkach. Rozcieńczalnik ten stosowano przez 4 miesiące w 11 punktach unasienniania na terenie podlegającym SHiUZ w Zabierzowie. Używano go przemienne w okresach miesięcznych z 0,9% roztworem NaCl jako roztworem kontrolnym. Wyniki płodności określano na podstawie niepewtarzalności rui do 60 dni. Dla kontroli stopnia wiarygodności tych wyników przeprowadzono badania rektalne na losowo wybranych grupach krów nie powtarzających rui po pierwszym zabiegu.

Dla stwierdzenia istotności różnic pomiędzy rozcieńczalnikami zastosowano test jednorodności prób.

Część III. Wprowadzenie rozcieńczalnika kaprogenowego do punktów unasienniania w ramach trzeciej części doświadczenia odbywało się w sposób podobny jak w doświadczeniu II. Świeżo sporządzony w Instytucie Zootechniki i umieszczony w ampulkach rozcieńczalnik przekazano 149 inseminatorom na terenie działalności SHiUZ w Zabierzowie. Inseminatorzy używali go przez 4 miesiące, przemienne w okresach dwumiesięcznych z fizjologicznym roztworem NaCl. Wyniki inseminacji oparto na wskaźniku niepewtarzalności rui do 60 dni.

Do obliczeń statystycznych posłużono się testem jednorodności prób.

Wyniki i omówienie

Część I. W ocenie ruchliwości nasienia wystąpiły pewne różnice na korzyść rozcieńczalników zawierających kwas kapronowy (tab. 1), jednakże nie były one statystycznie istotne. Natomiast w przypadku wskaźnika przeżywania nasienia wystąpiły statystycznie istotne różnice na korzyść Caprogenu i jego modyfikacji bez katalazy w porównaniu z pozostałymi dwoma rozcieńczalnikami. Różnice wystąpiły zarówno bezpośrednio po rozmrożeniu, kiedy nasienie w rozcieńczalnikach zawierających kwas kapronowy przeżywało od 7,5 do 15 minut dłużej niż w pozostałych roztworach, jak i po przetrzymaniu nasienia w temperaturze pokojowej.

Wyniki te są porównywalne z otrzymanymi przez Shannona (1) rezultatami przeżywania świeżego nasienia w temperaturze 37°C. Stwierdził on, że nasienie rozrzedzone rozcieńczalnikiem o składzie zbliżonym do rozcieńczalnika kaprogenowego przeżywało o 8,1 godziny dłużej niż rozrzedzone rozcieńczalnikiem kontrolnym. Tischner i Aleksander-Benda (5) przetrzymując nasienie w temperaturze +1°C obserwowali także dłuższy czas przeżycia plemników rozmrożonych w rozcieńczalniku kaprogenowym w stosunku do rozmrożonych w fizjologicznym roztworze NaCl.

Przetrzymywanie nasienia w temperaturze pokojowej przez 3 i 4 godziny powodowało spadek wartości współczynnika przeżywalności,

Tab. 1. Wpływ rozcieńczalników do rozmrażania na ruchliwość i czas przeżywania nasienia przetrzymwanego do 4 godzin po rozmrożeniu

Rozcieńczalnik do rozmrażania	Czas przetrzymywania (godz.)			
	0	2	3	4
	% plemników o ruchu postępowym			
Caprogen	54,0	54,2	53,8	51,5
Caprogen bez katalazy	51,9	53,1	52,2	50,9
0,9% NaCl + katalaza	52,4	51,5	52,5	50,3
0,9% NaCl	51,7	52,1	52,6	50,7
	czas przeżywania w temp. 46,5°C (min.)			
Caprogen	62,8 ad	65,3 de	55,8 a	54,5 a,b
Caprogen bez katalazy	60,3 b	62,4 af	51,6	52,0 c
0,9% NaCl + katalaza	52,8 a	49,9 ae	46,6	43,7 b
0,9% NaCl	41,8 bd	49,1 df	42,8 a	41,6 a,c

Objaśnienia: a, b, c — różnica istotna przy $p \leq 0,05$; d, e, f — różnica istotna przy $p \leq 0,01$.

Tab. 2. Wyniki unasienniania (niepowtarzalność rui do 60 dni i cielność) w zależności od rozcieńczalników użytych do rozmrażania nasienia

Rozcieńczalnik do rozmrażania nasienia	Niepowtarzalność rui		Cielność krów nie powtarzających rui	
	liczba		liczba	
	pierwszych unasiennień	krów nie powtarzających rui	krów badanych	krów cielnych
Kaprogenowy	1124	777 (68,6%)	64	57 (89,1%)
0,9% NaCl	1099	728 (66,2%)	39	35 (89,7%)

Tab. 3. Wyniki unasienniania (niepowtarzalność rui do 60 dni) uzyskane w zależności od rozcieńczalników użytych do rozmrażania nasienia

Rozcieńczalnik do rozmrażania nasienia	Liczba	
	pierwszych unasiennień	krów nie powtarzających rui
Kaprogenowy	9132	6855 (75,1%)
0,9% NaCl	9577	7160 (74,0%)

Tab. 4. Wyniki unasienniania (niepowtarzalność rui do 60 dni) w zależności od użytych rozcieńczalników do rozmrażania nasienia, uszeregowane według użytych buhajów

Buhaj	Rozc. kaprogenowy		0,9% roztwór NaCl	
	liczba		liczba	
	pierwszych unasiennień	krów nie powtarzających rui	pierwszych unasiennień	krów nie powtarzających rui
Zawia	1403	989 (70,5%)	1254	884 (70,5%)
Litamor	1370	1039 (75,8%)	2156	1579 (73,2%)
Sułtan	1003	675 (67,3%)	1841	1354 (73,5%)
Maraton	994	793 (79,8%)	517	401 (77,6%)
Pelek	658	481 (73,1%)	670	453 (67,6%)
Fach	650	530 (81,5%)	740	541 (73,9%)
Rados	519	451 (77,9%)	793	641 (80,8%)
Kubin	399	291 (72,9%)	355	277 (78,0%)
Serek	358	251 (70,1%)	322	234 (72,7%)
Nerwał	239	119 (49,9%)	181	136 (75,1%)
Nadey	194	102 (52,6%)	159	101 (63,5%)

przy czym w przypadku obu rozcieńczalników zawierających kwas kapronowy spadek ten był znacznie łagodniejszy.

Wyniki badań laboratoryjnych wykazały zatem, że Caprogen i jego modyfikacja bez katalazy w istotny sposób poprawiają wytrzymałość plemników na test przeżywania w podwyższonej temperaturze w stosunku do rozcieńczalnika kontrolnego.

Biorąc pod uwagę fakt, że między Caprogenem a jego modyfikacją nie stwierdzono istotnych różnic, do próby biologicznej wybrano ten drugi rozcieńczalnik o składzie: glukoza — 0,3%, kwas aminoocetowy — 1,0%, cytrynian sodu — 2,0% oraz 2,5% roztwór kwasu kapronowego — 1,25%. Decydowały tutaj względy techniczne — katalaza jest enzymem trudno dostępnym na rynku i nietrwałym. Nie mogła

Tab. 5. Wyniki unasieniania (niepowtarzalność do 60 dni) w zależności od użytych rozcieńczalników do rozmrażania nasienia, uzyskane przez poszczególnych inseminatorów

Inseminator	Rozc. kaprogenowy		0,9% roztwór NaCl	
	liczba		liczba	
	pierwszych unasienień	krów nie powtarzających rui	pierwszych unasienień	krów nie powtarzających rui
1	252	209 (82,9%)	161	135 (83,9%)
2	222	173 (77,9%)	199	151 (75,9%)
3	181	123 (67,9%)	165	122 (73,9%)
4	178	141 (79,2%)	160	122 (76,3%)
5	177	120 (67,8%)	184	139 (75,5%)
6	176	149 (84,7%)	121	94 (77,7%)
7	164	104 (63,4%)	129	90 (69,8%)
8	163	115 (70,6%)	107	86 (80,4%)
9	152	110 (72,4%)	105	76 (72,4%)
10	135	106 (78,5%)	100	81 (81,0%)
11	131	94 (71,8%)	118	88 (74,6%)
12	130	102 (78,5%)	172	130 (75,6%)
13	123	103 (83,7%)	106	86 (81,1%)
14	119	101 (84,9%)	127	94 (74,1%)
15	111	80 (72,1%)	100	72 (72,0%)
16	112	82 (73,2%)	113	85 (75,2%)
17	105	70 (66,7%)	183	130 (71,0%)
18	101	77 (76,2%)	129	102 (79,1%)

być zatem brana pod uwagę jako składnik rozcieńczalnika produkowanego masowo „na zapas” i przechowywanego najczęściej w temperaturach dodatnich. Jak już wcześniej wspomniano, wybrany roztwór nazwano rozcieńczalnikiem kaprogenowym.

Część II. Po inseminacji 1124 krów nasieniem rozmrożonym w rozcieńczalniku kaprogenowym nie powtórzyło rui 771, co stanowiło 68,6%. Przy użyciu 0,9% roztworu NaCl jako kontrolnego środowiska do rozmrażania nasienia na 1099 krów inseminowanych nie powtórzyło rui 66,2%. Różnica 2,4% okazała się statystycznie nieistotna (tab. 2). Wyniki rektalnych badań na cielność, przeprowadzonych po 42 dniach po inseminacji u krów nie powtarzających rui po pierwszym zabiegu, a należących do obu grup (rozcieńczalnik kaprogenowy i 0,9% roztwór NaCl) nie zmieniły tej proporcji. Bowiem na 64 krowy unasieniane nasieniem rozmrażanym w rozcieńczalniku kaprogenowym stwierdzono ciążę w 89,1% przypadków, a na 39 krów unasienianych nasieniem rozmrożonym w 0,9% roztworze NaCl 89,7% było cielnym. Różnice 10,9% i 10,3% pomiędzy wskaźnikami niepowtarzalności i cielności pokrywają się z ogólnie przyjętymi pooglądami na ocenę płodności po pierwszym zabiegu unasieniania na podstawie niewykazywania objawów rui. Można zatem przypuszczać, że wyniki niepowtarzalności rui nie są w tym doświadczeniu obciążone dodatkowym błędem np. wynikającym z niesumiennego zapisu.

Podobną przewagę we wskaźniku niepowtarzalności rui zanotował Shannon (1), który stosując prawie identyczny rozcieńczalnik kaprogenowy (również bez katalazy) uzyskał po nasieniu świeżym przetrzymywanym przez 24—36 godzin o 2,6% wyższy wynik niepowtarzalno-

ści do 49 dni w stosunku do nasienia rozrzedzonego rozcieńczalnikiem nie zawierającym kwasu kapronowego. Natomiast Tischner i Aleksander-Benda (5) unasieniając niewielkie ilości krów nie stwierdzili wpływu rozciezczalnika kaprogenowego na wyniki cielności w porównaniu z rozciezczalnikiem tradycyjnym.

Statystycznie nieistotna, ale zaznaczająca się jednak różnica w wynikach płodności na korzyść rozciezczalnika kaprogenowego skłoniła nas do powtórzenia próby biologicznej na większym materiale.

Część III. Z 9232 unasienionych po raz pierwszy krów nie powtórzyło rui do 60 dni 6855, co stanowi 75,1%. Natomiast w grupie kontrolnej (0,9% roztwór NaCl) na 9677 unasienionych krów nie powtórzyło rui 74,0%, co w rezultacie daje przewagę dla rozciezczalnika kaprogenowego, wynoszącą już tylko 1,1%. Jest to różnica statystycznie nieistotna (tab. 3).

Uzyskane wyniki płodności przedstawiono również w uszeregowaniu według użytych buhajów (tab. 4) oraz w zależności od inseminatorów (tab. 5). W tabelach tych ujęto tylko takie przypadki, w których liczba zabiegów unasieniania przekraczała sto. Otrzymano w tych zestawieniach dużą zmienność wyników zarówno jeśli chodzi o użycie roztworu kaprogenowego, jak i soli fizjologicznej.

Caprogen w swoim oryginalnym składzie zawiera substancje mające przedłużyć żywotność plemników, to znaczy: kwas kapronowy, katalazę, glicerol i azot gazowy. Kwas kapronowy należy do grupy lotnych kwasów tłuszczowych i jak stwierdził Żilcow (7) zmniejsza około dwukrotnie zużycie tlenu przez plemniki i obniża tempo wykorzystania fruktozy o 30%. Dodatek tego składnika, jak również usuwanie tlenu ze środowiska za pomocą azotu powodu-

je więc zwolnienie przebiegu procesów przemiany materii, a tym samym zaoszczędzenia energii życiowej plemników. Z kolei, katalaza przyspiesza rozpad nadtlenku wodoru, którego obecność w nasieniu powoduje blokowanie procesu fruktolizy (3). Natomiast glicerol, jak ogólnie wiadomo, posiada własności ochronne osłaniające plemniki przed destrukcyjnym działaniem szoku termicznego. Należy zatem przypuszczać, że pozytywny efekt działania rozcieńczalnika zawierającego wymienione składniki powinien się zaznaczyć tym wyraźniej, im dłuższy jest (do pewnej oczywiście granicy) czas przetrzymywania plemników po rozmrożeniu. W prowadzonych badaniach nie było możliwe zebranie wyników płodności uszeregowanych według czasu, jaki upłynął od rozmrożenia do wykonania zabiegu unasienniania. Jednakże na podstawie obserwacji własnych oraz zapisków i relacji inseminatorów biorących udział w doświadczeniu można przyjąć, że około 2/3 zabiegów unasienniania było wykonanych nasieniem przetrzymywanym do pół godziny po rozmrożeniu, a prawie wszystkie pozostałe zabiegi nasieniem przetrzymywanym do 2 godzin.

Jeżeli więc w przeprowadzonych badaniach nie zanotowano pomiędzy stosowanymi rozcieńczalnikami istotnych różnic w wynikach płodności, to można to tłumaczyć tym, że okres przetrzymywania nasienia do dwóch godzin jest za krótki dla zadziałania specyficznych mechanizmów ochronnych rozcieńczalnika kaprogenowego, lub że po tak krótkim przetrzymywaniu działanie tych mechanizmów, zaznaczających się raczej wyraźnie w badaniach laboratoryjnych, w próbie biologicznej nie jest jeszcze uchwytne. Byłoby to zgodne z opinią Shannona (4), który po zapoznaniu się z organizacją inseminacji w naszym kraju poddał w wątpliwość potrzebę gazowania rozcieńczalnika azotem ze względu na, jego zdaniem, stosunkowo krótki okres przetrzymywania nasienia.

Wnioski

1. Rozcieńczalnik kaprogenowy przy obecnie praktykowanym przetrzymywaniu nasienia rozmrożonego, nie powoduje istotnej poprawy wyników unasienniania w stosunku do fizjologicznego roztworu NaCl.

2. Rozcieńczalnik kaprogenowy w porównaniu z rozcieńczalnikiem tradycyjnym jest roztworem droższym i trudniejszym do przygotowania.

Piśmiennictwo

1. Shannon P.: Nature 4860, 1225, 1962.
2. Shannon P.: Proc. New Zealand Soc. Anim. Prod. 28, 23, 1968.
3. Shannon P.: J. Reprod. Fert. 54, 519, 1978.
4. Shannon P.: Informacja korespondencyjna, 1979.
5. Tischner M., Aleksander-Benda A.: Medycyna Wet. 37, 626, 1981.

6. Wierzbowski S., Pilch J.: Nasienie mrożone w inseminacji Bydła. PWRiL 1970.
7. Zucov N. S.: Selskochoz. Biol. 5, 444, 1970.

Adres autora: dr Jan Pilch, Aleksandrowice 100/2, 32-083 Bałice

Пильх Я., Шченсьняк Б. — Исследования по определению пригодности капрогенного разбавителя в инсеминации скота в Польше

Проверили пригодность разбавителя, содержащего капроновую кислоту, к размораживанию бычьего семени. На первом этапе выюрали разбавитель, применяя лабораторные тесты. Выюрали Caprogen (4), не содержащий каталазы и глицерола, который назвали капрогенным разбавителем. В первом местном опыте наблюдали 2,4% не существенный статистически перевес в неповторяемости охоты коров до 60 дней для капрогенного разбавителя по отношению к контрольному 0,9% раствору NaCl. В расширенном местном опыте перевес для капрогенного разбавителя уменьшился до 1,1%. При его применении инсеминировали 9132 коров, из чего охоты не повторили до 60 дней 75,1%, тогда как из числа 9677 коров, инсеминированных семенем, размороженным в 0,9% растворе NaCl, охоты не повторили 74,0%. Эта разница также не была статистически существенной. Итак, применение капрогенного разбавителя не вызывает существенного улучшения инсеминации коров по сравнению с до сих пор применяемым 0,9 раствором NaCl.

Pilch J., Szczęśniak B. — Studies on the determination of caprogenic extender applicability to cattle insemination in Poland

The applicability of extender containing caproic acid to thawing bull semen stored for two hours prior to the use was examined. Extender containing caproic acid but without catalase and glycerol was chosen and called caprogenic extender. In the first field trial 2.4% higher N&R (60 days) has been found in cows inseminated with semen thawed in caprogenic extender than in control ones. In an extended field trial the predominance for caprogenic extender decreased to 1.1%. Using that medium 9132 cows were inseminated, out of them 75.1% did not repeat the oestrus up to 60 days. While out of 9677 cows inseminated with semen thawed in 0.9% solution 74.0% did not return to oestrus. The observed differences were statistically insignificant. The actual use of caprogenic extender does not improve significantly the results of fertility comparing to that so far used 0.9% NaCl thawing solution.

PASCOE R. R.: Doświadczalne leczenie grzybicy koni wywołanej przez *Trichophyton equinum* var. *autotrophicum*. (Experimental medication of equine ringworm due to *Trichophyton equinum* var. *autotrophicum*). Aust. vet. J. 61, 231—235, 1984 (7).

Przebadano skuteczność 12 preparatów w leczeniu grzybicy koni wywołanej przez *Trichophyton equinum* var. *autotrophicum*. Zadowolające wyniki uzyskiwano stosując m.in. maść thiabendazolową, kaptonową i BWRO. Zmywanie miejsc chorych 0,5% heksetydyną lub 0,3% chloraminą T nie zapobiegało izolacji grzyba w okresie 7 dni po leczeniu. Najgorze efekty notowano po stosowaniu 2,5% wodnego roztworu mydła siarkowego i 2% kaptanu, ponieważ grzyby izolowano w okresie 30 dni po leczeniu. Również nie uzyskano zachęcających wyników z 10% maścią nystatynową, 10% jodową i 10% Medolem. W ocenie skuteczności leków należy brać pod uwagę nie tylko cofanie się zmian patologicznych i odrost włosów, ale przede wszystkim izolację grzybów.

G.